

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 5298/2019
22.01.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија Весне Поповић, председника већа, Божидара Вујичића и др Илије Зиндовића, чланова већа, у правној ствари тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Бојана Вукић, адвокат из ..., против туженог ББ из ..., Општина ..., чији су пуномоћници Иван Тоскић, адвокат из ... и Јадранка Јововић Самарцић, адвокат из ..., ради вршења родитељског права по тужби и противтужби, одлучујући о ревизији тужиле, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 337/19 од 10.09.2019. године, у седници одржаној 22.01.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована, ревизија тужиле изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 337/19 од 10.09.2019. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Брусу, Судска јединица у Александровцу П2 73/17 (16) од 20.07.2018. године, ставом првим изреке утврђено је да ће родитељско право над малолетном ВВ, рођене ...2016. године у ... у браку тужиле и туженог, самостално вршити тужиле, мајка малолетног детета. Ставом другим изреке уређен је начин одржавања личних односа малолетне ВВ са туженим, тако што ће малолетно дете проводити са оцем сваки други викенд у месецу, с тим што ће једног викенда тужени долазити у место пребивалишта детета у ... и бити са дететом од петка поподне од 17,00 часова до недеље поподне до 17,00 часова, а другог викенда ће дете преузимати у ... петком у 16,00 часова и водити га код себе у ... са обавезом да га до недеље до 17,00 часова врати тужиле у Ставом трећим изреке тужени је обавезан да доприноси издржавању малолетне ВВ са по 6.000,00 динара месечно, почев од дана пресуђења – 20.07.2018. године па убудуће док за то постоје законски услови, до 5-ог у месецу за текући месец, а доспеле рате одједном, исплатом на руке законском заступнику детета, тужиле. Ставом четвртим изреке одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 337/19 од 10.09.2019. године, ставом првим изреке укинута је првостепена пресуда. Ставом другим изреке кћерка парничних странака малолетна ВВ, рођена ...2016. године поверена је на самостално вршење родитељског права туженом-противтужиоцу. Ставом трећим изреке уређен је начин одржавања личног контакта тужиле-противтужене са мал. ВВ тако да у периоду прилагођавања од првих 6 месеци два викенда

месечно и то: први и трећи викенд у месецу од петка у 17 часова до недеље у 17 часова проведу заједно у месту у коме дете живи у селу ... у току дана, а малолетна ВВ би спавала у својој кући у свом кревету, а потом у наредна три месеца први викенд у месецу од петка у 17 часова до недеље у 17 часова у месту у коме дете живи у селу ..., а трећи викенд у месецу од петка у 17 часова до недеље у 17 часова у месту живљења мајке уз присуство оца, који ће одводити и доводити дете, а после периода прилагођавања у наредном периоду први викенд у месецу од петка у 17 часова до недеље у 17 часова у месту у коме дете живи у селу ..., а трећи викенд у месецу од петка у 17 часова до недеље у 17 часова у месту живљења мајке, с тим што ће мајка преузимати дете у петак у 17 часова у селу ..., где дете живи, а отац преузимати дете у недељу у 17 часова испред стана мајке у ... и враћати га у село ..., а у случају немогућности реализације због радних обавеза родитеља, према договору родитеља. Ставом четвртим изреке обавезана је тужиља-противтужена да на име издржавања мал. ћерке плаћа месечно 6.000,00 динара и то од првог до петог у месецу за текући месец на рачун туженог-противтужиоца почев од 20.07.2018. године као дана доношења првостепене одлуке до промене или престанка одлуке о издржавању. Ставом петим изреке одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужиља је изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану одлуку применом члана 408. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", број 72/11, 55/14 и 87/18), па је нашао да ревизија није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Ревизијом се посебно не указује на друге битне повреде одредаба парничног поступка из става 2. означене одредбе, које су у члану 407. став 1. тачка 2. ЗПП предвиђене као разлог за овај ванредни правни лек. Нису основани ревизијски наводи о битној повреди одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези члана 8. ЗПП, учињеној у поступку пред другостепеним судом. Ови наводи засновани су на ставу ревидента да је суд на основу стручног мишљења органа старатељства и налаза и мишљења вештака могао само утврдити да ли су парничне странке подобне за вршење родитељског права, али не и коме треба поверити вршење родитељског права, те да су пропустили да цене извештај Центра за социјални рад ..., те да цени чињенице које су опречне наводима изнетим у мишљењима вештака. Одредбом члана 8. ЗПП, која се у поступцима у вези са породичним односима примењује на основу члана 202. Породичног закона, јер тим законом није другачије одређено, уређено је начело слободне оцене доказа. Слободна оцена доказа значи вредновање доказа на основу којег суд „по свом уверењу, на основу савесне и брижљиве оцене сваког доказа засебно и свих доказа као целине“, те на основу резултата целокупног поступка, одлучује које ће чињенице узети као доказане. У конкретном случају, другостепени суд је ценио сва доказна средства и своју оцену тих доказа образложио, а разлоге за такву оцену наведене у образложењу другостепене пресуде прихвата и ревизијски суд.

Према чињеничном стању утврђеном по одржаној расправи пред другостепеним судом, тужила је у марту 2016. године почела да живи у заједници са туженим у селу ..., а тужила и тужени закључили су брак .05.2016. године. У овом браку ...2016. године рођена је малолетна ћерка ВВ, а након њеног рођења тужила је имала постпорођајну депресију, због чега није могла да брине о детету и са својом мајком је отишла у ... где се лечила од јуна 2016. године до августа 2016. године, иако је тужила могла да се лечи и у Малолетну ВВ тужила није повела са собом јер тужени није дозволио. Тужила након излечења није желела да настави брачну заједницу са туженим након чега јој је посредством Центра за социјални рад у ... омогућено да виђа дете, јер тужени није дозволио тужили ни након излечења да дете поведе са собом. Тужила је дипломирала на ... факултету у ..., а затим уписала мастер студије. Тужила живи у ... са мајком (која је рођена 1970. године) и очухом у стану од 57 м2 који је услован за становање и у коме тужила има своју собу. Тужени је запослен на неодређено, као чувар, у приватној фирми. Живи у ... у кући са оцем и бабом, а мал. ћерка иде у вртић. Утврђено је да је стручни тим Центра за социјални рад у ... предложио да се самостално вршење родитељског права повери оцу који је од прекида брачне заједнице бринуо о мал. ВВ, док је Центар за социјални рад у ... предложио, с обзиром на мотивисаност мајке, узраст и пол детета, да се самостално вршење родитељског права повери мајци.

На основу налаза и мишљења вештака за област психологије и вештака клиничког психолога, као и мишљења стручног тима надлежног Центра за социјални рад у ... (а које је другостепени суд у целости прихватио), који су обавили разговор са парничним странакама, и видели мал. ВВ, а представници Центра за социјални раду су изашли и на лице места у село ..., другостепени суд је утврдио да су и тужила и тужени емоционално стабилни и способни за самостално вршење родитељског права, да је тужени од рођења бринуо о мал. кћерки, да препознаје и задовољава њене потребе, да је у најбољем интересу мал. ВВ да се повери на самостално вршење родитељског права оцу, те да би се поверавање самосталног вршења родитељског права мајци над мал. ВВ у овом тренутку, као и променом средине у којој би дете живело, негативно одразило на даљи психички развој детета, губитак сигурности, осећај напуштености, па би чак довело до анксиозности и до настанка депресије. Из налаза и мишљења вештака за област психологије и вештака клиничког психолога, као и мишљења стручног тима надлежног Центра за социјални рад у ... произилази и да није искључена могућност да постепеним уласком мајке у живот детета, живот детета са мајком може бити и повољнија солуција. Другостепени суд је делимично прихватио мишљење Центра за социјални рад у ... у погледу чињенице да је тужила функционалан родитељ. Полазећи од налаза и стручног мишљења Центра за социјални рад у ... и налаза и мишљења вештака уређен је начин одржавања личних односа мал. ВВ и тужиле.

Из исказа тужиле датог на расправи пред другостепеним судом произилази да је тужила исказала да је спремна да врши родитељско право над мал. кћерком и да има све услове за то, као и да је спремна да омогући сваки контакт мал. ВВ са другим родитељем и да поступа у свему по одлуци суда. Тужила је тренутно незапослена, живи са мајком (која прима инвалиднину 340 КМ месечно) и очухом, у стану који је у власништву тужилине мајке и у наведеном стану тужила има своју собу. Тужила је, када би долазила на расправе

у овој парници, после расправе сваки пут одлазила у село да види мал. ћерку, а било је десетак расправа и девет пута је успела да оствари контакт са мал. ћерком, некад је то било 2 часа, некада 3, 4, 5 до 6 часова. Једанпут није успела да оствари контакт са мал. кћерком јер је тужени дозволио само њој да може да оствари контакт, али не и родитељима тужиље. Није долазила да види мал. ћерку ван расправа у првостепеном поступку. Уколико није могла из финансијских разлога да дође позивала је туженог телефоном или слала поруке да би сазнала како је мал. ВВ. Од новембра 2018. године до фебруара 2019. године није остварила контакт са мал. ВВ, чекала је пресуду. Од фебруара до јула 2019. године остварила је контакт суботом трећег викенда у месецу. Контакти између ње и мал. ВВ постали су топли, пуни емоција, а растанци све тежи. Покушала је са туженим да постигне договор о личном односу са мал. ВВ, тако да се не придржава стриктно другостепене одлуке, у случају да не може да дође првог и трећег викенда у месецу, али јој је тужени одговорио да треба да се придржавају судске одлуке. Определила је месечне потребе мал. ВВ око 150 евра, све скупа за исхрану, одећу, обућу, хигијену, играчке, накнаду за дечији вртић. Тужилја до сада није слала новац на име издржавања мал. кћерке али сваки пут када је долазила доносила је гардеробу, храну, хигијену за њу.

Из исказа туженог датог на расправи пред другостепеним судом произилази да је после порођаја због постпорођајне депресије тужилја могла да се лечи у ..., али је у договору са мајком одлучила да се лечи у ... и тада га није питала да поведе дете са собом. Тужилја није долазила да види мал. ВВ ван расправа у првостепеном поступку. Од новембра 2018. до фебруара 2019. године није долазила да види мал. ВВ. Од фебруара до јула 2019. године долазила је треће суботе у месецу да је види, при томе је увек долазила са мајком и очухом, некад са сестром, а доводила је и брата и сестру од тетке. Дозволио им је да уђу у кућу и остваре контакт са мал. ВВ. Некад се тужилја јављала пре доласка, а некад није и није му саопштила која ће лица повести са собом од своје родбине. Тужилја није тражила од туженог да трећи викенд у месецу води мал. кћи у ..., већ је трећег викенда у месецу долазила у село ... да види своју мал. кћи. Тужени је стално запослен као чувар у струци у приватној фирми. Сваког јутра мал. ВВ води у вртић.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, које је утврдио после расправе одржане на основу овлашћења из члана 383. став 4. ЗПП, на којој је поновљено извођење доказа читањем свих писмена у списима, те исказа парничних странака датих пред другостепеним судом, другостепени суд је укинуо првостепену пресуду и одлучио као у изреци правилном применом одредбе члана 6. став 1, члана 266. став 1. и члана 77 Породичног закона и члана 3. и 12. Конвенције о правима детета закључивши да је у најбољем интересу малолетног детета да се повери на самостално вршење родитељског права оцу, при том оценивши да тужилја није долазила никад сама, користећи по потреби и друга превозна средства, да није самостално доносила одлуке у вези личног односа са мал. ћерком, да је свој интерес стављала испред интереса мал. детета, те да тужилја није успоставила редован, континуиран и јак емотивни однос са мал. ћерком. Правилно је примењена одредба члана 160. Породичног закона обавезивањем тужиље да доприноси издржавању детета у износу од 6.000,00 динара, као и одредба члана 61. Породичног закона одређивањем начина одржавања личних односа мајке са дететом по моделу предложеном од стране стручне установе и вештака.

По оцени Врховног касационог суда одлука другостепеног суда заснована је на правилној примени материјалног права.

Наиме, родитељско право је лично право родитеља и врши се искључиво у најбољем интересу детета. Садржину родитељског права обухвата старање о детету, чување и подизање, васпитање и образовање, његово заступање и издржавање, као и управљање и располагање имовином детета. Дакле, сва ова права и дужности има родитељ коме је дете поверено, чиме се други родитељ који не живи са дететом не лишава родитељског права.

Чланом 3. став 1. Конвенције о правима детета („Службени лист СРЈ“ број 15/90), прописано је да у свим активностима које се тичу деце, без обзира да ли их предузимају јавне или приватне институције социјалног старања, судови, административни органи или законодавна тела, од првенственог су значаја најбољи интереси детета. Ставом другим истог члана, прописано је да ће се детету обезбедити таква заштита и брига која је неопходна за његову добробит, узимајући у обзир права и обавезе његових родитеља и других лица која су за дете одговорна. Ова обавеза преузета је чланом 6. Породичног закона, којим је прописано да је свако дужан да се руководи најбољим интересом детета, а чланом 266. истог Закона, је прописано да је суд увек дужан да се у спору за заштиту права детета и у спору за вршење односно лишење родитељског права, руководи његовим најбољим интересом.

Ревизијом се неосновано оспорава оцена најбољег интереса детета, те истиче да је другостепени суд занемарио чињеницу да је за правилан психички развој примарно битна симбиоза са мајком. Током поступка прибављено је мишљење надлежног центра за социјални рад, те мишљење вештака, па је адекватном оценом мишљења надлежног Центра за социјални рад, као и мишљења судских вештака, утврђено је да су оба родитеља подобна за вршење родитељског права, што значи да су способни да на задовољавајући начин препознају и задовоље потребе малолетне ВВ. Међутим, код утврђене чињенице да се дете у средини у којој живи са оцем осећа заштићено, сигурно и вољено, да је прихваћена у социјалној средини у којој живи од рођења, да отац има позитиван емотивни, васпитни, социјални и развојни утицај на њу, да поседује одговарајуће родитељске капацитете да препозна и на задовољавајући начин реагује на потребе малолетног детета, а посебно на потребу датета да у њеном одрастању и васпитању учествује и мајка, као други родитељ, Врховни касациони суд налази да је правилан закључак другостепеног суда да је у најбољем интересу малолетног детета да се повери на самостално вршење родитељског права оцу. Налазима стручних установа и вештака није компромитована родитељска подобност мајке. Међутим, имајући у виду околности конкретног случаја и ризик од штетних последица одвајања од оца, који несумњиво постоји, правилан је закључак другостепеног суда да је у најбољем интересу детета да буде поверено оцу. Овим се не доводи у питање приврженост мајке детету на коју се указује у ревизији већ је одлука о поверавању заснована на околностима конкретног случаја и најбољем интересу детета.

Наиме, налаз вештака и закључак другостепеног суда заснован је на чињеници да је одласком тужиље на лечење одмах након рођења детета дошло до

сепарације између ње и детета, да након што је завршила лечење и није желела да се врати да живи са туженим, да је мал. ВВ ниског календарског узраста, да је од рођења са оцем и да је тужени вршио успешно старање о малолетном детету, да је препознао и задовољавао потребе мал. ћерке. Мал. ВВ се добро адаптирала и успешно функционише међу члановима домаћинства, па ценећи наведено и посебно ризик новог одвајања на њен правилан и потпун психофизички развој, другостепени суд је правилно прихватио мишљење вештака, као Центра за социјални рад у При том, другостепеном одлуком је правилно оцењено да наводи тужиле о кривици за сепарацију нису од значаја за дисквалификацију родитељске подобности туженог, који је у свему адекватно вршио родитељско право од престанка заједнице и дозвољавао тужилци да оствари контакт са мал. ћерком, док са друге стране тужилца није долазила никад сама ради остваривања контакта са мал. ћерком, користећи по потреби и друга превозна средства, није самостално доносила одлуке у вези личног односа са мал. ћерком, те да није успоставила редован, континуиран и јак емотивни однос са мал. ћерком.

Супротно наводима ревизије, цењена је чињеница да је мал. ВВ ниског календарског узраста који је карактеристично везан за мајку. Међутим, имајући у виду да су потребе које у том периоду примарно задовољава мајка успешно и адекватно задовољили остали чланови породице који о томе брину од најранијег узраста, правилно је другостепени суд оценио да је у конкретной ситуацији најбољи интерес мал. ВВ да буде поверена оцу. Вештаци су се изјаснили да је за дете ураста у коме је и мал. ВВ примарна сталност, трајност и стабилност услова у којима живи. Овим се, супротно наводима ревизије, не доводи у сумњу утврђена чињеница да су оба родитеља адекватних родитељских компетенција и подобни за самостално вршење родитељског права и у том смислу мотивисани и да обоје поседују адекватне стамбене и материјалне услове. Међутим, најбољи интерес детета је правни стандард који се састоји од неколико елемената процене, не само узраста већ и адаптације детета, емотивних и развојних потреба, те капацитета родитеља да тим потребама адекватно одговоре. У овом случају, процена елемената најбољег интереса је правилно извршена утврђивањем да дете треба поверити оцу.

Неосновано се ревизијом оспорава одлука о моделу уређења личних односа мајке и детета у погледу локације преузимања и враћања детета оцу. Правилно су нижестепени судови утврдили да је модел који је предложен од стране вештака у најбољем интересу детета јер одговара тренутним приликама на страни учесника у овом породичном односу. Усвојени модел ће омогућити развијање блиског и емотивног односа мајке и ћерке, несумњиво потребног за правилан психофизички развој детета, с обзиром на то да ће се виђање одвијати и у домаћинству тужиле, дакле, без присуства чланова домаћинства туженог.

Супротно наводима ревизије, другостепени суд је испитао понашање оца у припреми детета за емоционалну повезаност са мајком и закључио да тужени никад није спречио контакт мал. ВВ са мајком, већ напротив, омогућио је сваки контакт тужиле са мал. ћерком и када је тужилца најавила долазак и када није најавила долазак.

На основу изнетог, применом члана 414. став 1. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа-судија
Весна Поповић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић